روزنامه شرق

یکشنبه ۲۰ اسفند ۱۴۰۲
۲۹ شعبان ۱۴۴۵
۱۰ مارس ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۷۹۲
۱۵۰۰۰ تومان
۱۲ صفحه

آیت‌الله نوری‌همدانی:
مسئولان با حل مشکلات، مردم را پای نظام و انقلاب نگه دارند

۲

سرمقاله

برنامه عمل حزبی: راه رشد سیاسی غیرحکومتی

کیومرث اشتریان

حزب یک شِبه دولت است؛ دولتی بی‌پست و مقام اما بسیار مؤثر در تولید قدرت اجتماعی. چه باک اگر دست حزب به دامن قدرت رسمی نرسد؛ دامان اجتماع بس دراز است. آفتاب دوام دولت‌ها کوتاه و زمستانی است و از نور ضعیف آن آبی برای حکمت سیاسی مردمان گرم نمی‌شود. در نوشتارهایی پیش از این گفتیم که فعالان سیاسی-حزبی باید نسبت به صورت‌بندی «تئوری سرمایه سیاسی» و «ائتلاف فکری» خودآگاهی داشته باشند و این یک عامل اساسی برای تشکیل «جامعه مدنی فکری» در ایران امروز است. این ائتلاف فکری درباره اشتراکاتی همچون توسعه، دینداری، حفاظت از محیط زیست، تفاهم فرهنگی، آزادی و عدالت‌گرایی شکل می‌گیرد. پرسش مهم برای احزاب سیاسی این است که در شرایط کنونی چه باید بکنند؟ یک پاسخ می‌تواند این باشد: «راه رشد سیاسی غیرحکومتی».

حزب سیاسی باید همواره، همیشه و هرروزه در صحنه باشد تا در زمانه امتناع فعالیت رسمی، راشدِ رشد روزگار شود، مسئله‌پردازی کند و راه‌حل‌های روشن حقوقی درباره امور خُرد و کلان سیاسی ارائه کند. از حقوق سیاسی تا حقوق اداری را در قالب «آکادمی مجازی حزبی» برای همگان و از طریق مؤثران فکری در فضای مجازی پوشش دهد. سرآمدان دانش حقوقی و علوم اجتماعی را به صف و سفره حزب مردمان برآورد، تسهیلگری سیاسی کند و بدین‌سان قدرت تولیدی در کارگاه خود را به آوردگاه فضای عمومی بیاورد. از طرح‌های گوناگون درباره قانون اساسی تا برنامه‌های متنوع در باب سلامت و محیط زیست و کار و رفاه و صنعت و سیاست بایستی در سبد پیشنهادی حزب باشد. این طرح‌های گوناگون با هدف تشکیل «سرمایه سیاسی» پایدار ارائه شود و به تکرار و تکرار آن مبادرت ورزد تا در اعماق جان جامعه و سیاست رسوخ کند. در همین حال، یک حزب سیاسی باید قهرمانان و بازیگران شناخته‌شده‌ای داشته باشد تا اگر روزی به حکومت وارد شد، برای پُست‌های گوناگون نامزدهایی داشته باشد. این‌گونه است که حزب سیاسی شفاف می‌شود، سرمایه و سازمان رأی تولید می‌کند و اقبال جامعه را به خود هدفمند، پایبند و پایدار می‌کند. گفته‌ام که مخاطب این نوشتارها نخبگان از احزاب و فعالان سیاسی‌اند، از این‌رو از ادبیات رایج ژورنالیستی اندکی فاصله می‌گیرم. بیایید چارچوب مشهور «جان کینگدان» در سیاست‌گذاری عمومی را مرور کنیم که به کار مدیریت حزبی می‌آید. کینگدان می‌گوید برای آنکه یک موضوع به دستور کار عمومی تبدیل شود و برای آنکه یک هدف اجتماعی محقق شود، باید هم‌رسی سه جریان رخ دهد تا از پنجره‌های فرصت تاریخی استفاده شود. گاه، زمانه و هنگامه از آنِ شما نیست و باید هنوز و همچنان منتظر بمانید تا عقاب اقبال زمان بر دوش شما بنشیند. سه جریانی که کینگدان نام می‌برد، بسیار ساده ولی هوشمندانه است و از همین رو است که در حوزه‌های گوناگون از سیاست صنعتی و سلامت گرفته تا سیاست داخلی و خارجی راهنمای پژوهشی شمار درخور توجهی از نویسندگان در سراسر جهان شده است. این سه جریان عبارت‌اند از «جریان مسئله»، «جریان سیاست (راه‌حل)» و «جریان سیاسی». هم‌رسی این سه جریان است که می‌تواند به‌مثابه «پنجره فرصت» برای هرگونه تحولی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. «هم‌رسی»، واژه کلیدی در دستگاه مفهومی کینگدان است و به آن معناست که اگر، و تنها اگر، این سه به هم بپیوندند تغییر رخ می‌دهد. اگر از یکی از این سه غفلت شود، زمینه تحول فراهم نمی‌شود. نخستین جریان یعنی «جریان مسئله» از این قرار است که از طریق آن «موضوعی» به «مسئله عمومی» تبدیل می‌شود و در افکار عمومی بالا می‌آید. حزب سیاسی می‌تواند در مسئله‌سازی اجتماعی فعال باشد. به این معنا که پروژه‌های مسئله‌سازی ویژه‌ای را مستقل از دولت به پیش ببرد، به غمزه مسئله‌آموز صد فعال سیاسی شود و دولت و جامعه را به مسائل جدید هشیار کند. همگانی‌سازی برخی مسائل، ریشه شکل‌گیری هویت مستقل برای یک حزب سیاسی است. اما کینگدان می‌گوید که حکایت در اینجا ختم نمی‌شود، بلکه باید جریان دومی نیز به راه افتد و آن «جریان سیاست» (به مفهوم راه‌حل پیشنهادی) است. یعنی یک حزب سیاسی باید راه‌های روشنی برای حل مسائل پیش‌گفته فراهم کرده و در انبان پیشنهادهای خود ذخیره کرده باشد تا به گاه حادثه برگ برنده خود را رو کند. جامعه، در لحظات بحرانی، گرسنه پیشنهاد عملیاتی است؛ باید به سرعت نان را به تنور داغ سیاست بچسبانید.

ادامه در صفحه ۵

در «شرق» امروز می‌خوانید: دیوار و کاربران؛ دست در دست هم علیه کلاهبرداران • دربی ۱۰۳؛ احتیاط یا حمله؟ • نامه سرگشاده کمپین حمایت از معلولان به رئیس صداوسیما

«شرق» از دو مرحله‌ای شدن بررسی سند مالی سال ۱۴۰۳ در صحن مجلس و احتمال تصویب نهایی این سند در سال آینده گزارش می‌دهد

بودجه معلق

قانون بودجه ۱۴۰۳ بدون نظر مجمع تشخیص اجرائی می‌شود؟

در شرایطی که زمان زیادی تا پایان سال نمانده است، هنوز لایحه بودجه سال آینده کل کشور تعیین تکلیف نشده و باید ببینیم چه زمانی این لایحه برای اجرا ابلاغ می‌شود. هفته پیش، نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایرادات شورای نگهبان به لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ را مورد بحث و بررسی قرار دادند. شورای نگهبان در کل، سه ایراد از لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ گرفت که دو ایراد مربوط به ناترازی میان منابع و مصارف بودجه و یک ایراد هم مربوط به نحوه اخذ مالیات از حساب‌های غیرتجاری بود که هر سه ایراد با اصرار مجلس بر مصوبه قبلی خود، برای تعیین تکلیف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع داده شد. بنا بر گزارش مهر، به عبارت روشن‌تر، یک ایراد شورای نگهبان مربوط به اختصاص سه هزار امتیاز برای کارمندان مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری بود. برای تأمین نظر شورای نگهبان، در صحن مجلس پیشنهاد شد عبارت سه هزار امتیاز به عبارت «معادل امتیاز تا سقف ۴۰ هزار میلیارد تومان» اصلاح شود، اما نمایندگان مجلس شورای اسلامی با این پیشنهاد اصلاحی مخالفت کردند و با اصرار مجلس شورای اسلامی بر مصوبه قبلی خود، این موضوع برای بررسی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع داده شد. ایراد دیگر شورای نگهبان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ مربوط به بند الحاقی یک تبصره ۱۵ بود؛ مجلس در جریان بررسی لایحه بودجه سال آینده کل کشور، دولت را مکلف کرده بود نسبت به تأدیه بدهی قطعی حسابرسی‌شده خود به سازمان تأمین اجتماعی و متناسب‌سازی حقوق و نیز حفظ قدرت خرید بازنشستگان تأمین اجتماعی، حداقل هزار و ۷۰۰ هزار میلیارد (۱.۷۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال با اولویت نقدی یا از طریق روش‌های تهاتر و ... اقدام کند.

گزارش تیتر یک را در صفحه ۲ بخوانید

نگاه حقوقی به اخذ جریمه ۳ میلیون تومانی از شهروندان بی‌حجاب که به تازگی مطرح شده است

خواب تلخ قانون‌گذار

در همین زمینه: لایحه حجاب برای سومین بار به شورای نگهبان ارسال شد

صفحه ۳ و ۸ را بخوانید

گفت‌وگو با محمدعلی ابطحی

درباره سال ۸۸ نمی‌خواهم حرف بزنم

۶

عکس: ژوفه رستمی

برگزیده‌ها

فشار اردوغان به زلنسکی برای صلح با روسیه

دیدار در استانبول

۵

با وجود کسب نتایج نه‌چندان درخورتوجه

فرهاد هنوز هم خاص است

۹

نگاهی تاریخی به ماجرای فروش ویژه سکه طلا

حراج زرد

۴

«شرق» از واکنش چهره‌های سیاسی درباره مبارزه با فساد از سوی مدیران اجرائی گزارش می‌دهد

از نتیجه «دبش» چه خبر؟

۲

به مناسبت انتشار «صادق هدایت: مرگ در پاریس» تألیف ناصر پاکدامن

پدیدارشناسی مرگ هدایت

۱۱

دغدغه‌های ریالی و بی‌خیالی ارزی

ناصر ذاکری
کارشناس اقتصادی

رئیس کل بانک مرکزی در اختتامیه دهمین همایش سالانه اقتصاد مقاومتی با عنوان «حکمرانی ارزی؛ ثبات و رونق اقتصادی» گفته است: «ما در بانک مرکزی مرزبان ریال هستیم. کاری به دلار نداریم. معضل ما ریال است، دلار نیست. وقتی مدام از دلار صحبت می‌کنیم، عملا منجر به تضعیف ریال می‌شود». سخنان رئیس کل از منظر دانش اقتصادی قابل درک است. یکی از مهم‌ترین وظایف دولت در میدان اقتصاد حفظ ارزش پول ملی با هدف حداکثرکردن ارزش ثروت ملی و سرعت‌گرفتن رشد اقتصادی کشور است. اما آنچه قابل توجیه نیست، اصرار بر نادیده‌گرفتن اثر نرخ ارز بر اقتصاد ملی است. گویی علت وابستگی شدید شاخص‌های اقتصادی کشور به نرخ ارز این است که مقامات ما مدام از دلار سخن می‌گویند و اگر همه دلار را نادیده بگیریم، دیگر این اثرگذاری به سمت صفر میل خواهد کرد! سخنان ایشان بر پایه دو گزاره درست و نادرست تنظیم شده است: اول اینکه دولت موظف به دفاع از ارزش پول ملی است، تا از این گذرگاه زیانی به اقتصاد ملی و شهروندان وارد نشود، دوم اینکه بدون توجه به تغییرات ارزهای مهم و مسلط در اقتصاد جهانی می‌توان برای پیشبرد اهداف پولی و رسیدن به ثبات اقتصادی همراه با رشد و رونق برنامه تدوین و اجرا کرد! درواقع در طول چند دهه گذشته اقدامات دولت‌های مستقر در دو حوزه تحمیل کسری بودجه بر اقتصاد ملی و مهارنکردن فعالیت بانک‌های خصوصی و مؤسسات مالی و اعتباری و بی‌اعتنایی به رونق مخرب تجارت پول از طرف شبکه بانکی بزرگ‌ترین لطمه را به ارزش پول ملی وارد کرده و اتفاقا در هر دو حوزه بانک مرکزی سهمی درخور تأمل داشته است. به بیان دقیق‌تر اولویت‌بندی نادرست اهداف از طرف دولتمردان و پرداختن به اهداف و برنامه‌هایی غیر از وظایف اصلی دولت موجب شده، دولت میدان‌های بسیار مهمی را با بی‌اعتنایی کنار گذارده و به تغییرات نامطلوب و فاحش شاخص‌های ملی وقعی ننهد. یکی از مهم‌ترین و حیثیتی‌ترین این شاخص‌ها ارزش پول ملی است.نکاتی که رئیس کل بانک مرکزی درباره ضرورت اعتنا به مرزبانی ریال و حکمرانی پول ملی مطرح می‌کند، هرچند حاوی مطالب جدیدی نیست و بارها و بارها بر زبان سیاست‌مداران مدعی به‌ویژه در ایام انتخابات جاری شده است، اما سرفصل جدیدی برای مطالبات کارشناسان و فعالان اقتصادی و اصحاب رسانه مطرح می‌کند که از ایشان و سایر دولتمردان بخواهند با پرداختن به وظایف اصلی یک دولت ملی، کارنامه خود را با توجه به تغییرات ارزش پول ملی ارائه و فکری به حال بهبود این کارنامه کنند. اما نکته مهم و درخور تأمل در سخنان رئیس کل محترم، نادیده‌گرفتن سازوکار رابطه پول ملی با نرخ ارز و نقش عنصر سیاست خارجی و تعامل با اقتصاد جهانی در این میدان است. ایشان مبحث ارتباط پول ملی و ارز را تا بدان پایه پایین می‌آورد که گویی با سخن‌نگفتن از ارزهای مسلط جهان و بی‌اعتنایی به آنها می‌توان برای پول ملی سیاست‌گذاری کرد. امروزه همه اقتصادهای دنیا به تناسب درجه رشدیافتگی خود درگیر ارتباطات تنگاتنگ تجاری با جهان خارج هستند، به‌گونه‌ای که سهم اقتصادها از تجارت جهانی ارتباط نزدیکی با درجه توسعه‌یافتگی و رونق آنها دارد. دقیقا به همین دلیل ارتباطات گسترده پولی و مالی بین کشورها شرایطی را ایجاد می‌کند که نرخ ارز برای هریک از اقتصادها خواه بزرگ و خواه کوچک یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها باشد.

رئیس کل می‌گوید همان‌گونه که چین و روسیه تلاش می‌کنند تا حد امکان در تجارت‌های خود با سایر کشورها از پول ملی خودشان استفاده کنند، ما نیز باید چنین نگاهی به ریال داشته باشیم. اما ایشان نمی‌گوید که چرا مثلا چین به‌عنوان دومین اقتصاد بزرگ جهانی حاضر نیست ریسک کنارگذاشتن یکباره دلار و تخریب رابطه تجاری و بانکی خود را با غرب بپذیرد و با وجود برخورداری از پشتوانه قوی دومین اقتصاد بزرگ جهان، در این زمینه به‌اصطلاح دست‌به‌عصا راه می‌رود، اما ایشان به‌عنوان نماینده اقتصادی با سهم اندک در بازار جهانی بی‌محابا مصمم به تاختن به صف دشمن و نواختن سیلی بر صورت او است. ایشان در ادامه از ظرفیت بریکس و تأثیری که بر اقتصاد جهانی خواهد داشت، سخن می‌گوید. بی‌تردید بریکس نقطه شروع حرکت به سمت نظم نوین پولی جهان و پایان دوران سلطه دلار است، اما این اتفاق در بلندمدت محقق خواهد شد، و نمی‌توان اصلاح امور پولی و ارزی کشور را در کوتاه‌مدت منوط بدان کرد. رئیس کل بانک مرکزی درنهایت نکته جالبی را هم بیان کرده‌اند که نگارنده صمیمانه امیدوار است موجبات عتاب و خطاب از طرف رؤسایشان را فراهم نکند: «باید بتوانیم از دانش و توان تمام متخصص‌ها استفاده کنیم. کارشناسان و اقتصاددانان خوبی داریم. اگر گرد و غبارهای سیاسی آرام شود، اعتقاد دارم که بسیاری از مسائل اقتصادی را می‌توانیم حل کنیم».

عدم درک حقوقی مجلسیان

سیدعلی مجتهدزاده
وکیل پایه یک دادگستری

سخنانی را که آقای بانکی‌پور، نماینده مجلس، درباره اعمال جریمه سه میلیون‌تومانی علیه بدحجاب‌ها در تلویزیون بیان کرده، دیگر نمی‌شود «بدفهمی» حقوقی نامید. این سخنان به‌روشنی «عدم درک» حقوقی هستند. مسئله این است که این موضوع فقط به آقای بانکی‌پور برنمی‌گردد؛ چراکه او گفته این جریمه که به صورت کسر از حساب‌های بانکی اعمال می‌شود، اصلاحیه جدید مجلس برای قانون حجاب و عفاف است و چون سخنان او هم تکذیب نشده، معنایش این است که در مجلس واقعا چنین اصلاحیه‌ای وجود دارد. اول اینکه چنین کاری یعنی کسر از حساب‌های بانکی به اعتبار نظر اخیر شورای نگهبان، خلاف شرع است. شورای نگهبان همین یک ماه قبل مصوبه «بند ۳ تبصره ۶ لایحه بودجه سال ۱۴۰۳» با موضوع انسداد حساب مؤدیان مالیاتی به منظور کسر از حساب این افراد برای پرداخت بدهی مالیاتی را مخالف شرع تشخیص داد و رد کرد. اینکه چرا مجلس با چنین سابقه‌ای در موضوع، به دنبال موردی مشابه و البته با استدلال به‌مراتب سست‌تر است، معلوم نیست. مگر اینکه یا نمایندگان از سابقه بی‌خبر باشند یا پای یک نمایش تقنینی برای جلب نظر حامیان آنها در میان باشد. هرکدام که باشد، باید به حال این وضع تأسف خورد. دوم اینکه مجلس باید پاسخ دهد که اگر دولت دارای چنین توان و امکانی برای دخل و تصرف در حساب‌های بانکی افراد است، چرا این توان در مسیرهای ضروری‌تری مثل تسویه حساب بدهکاران کلان بانکی به کار نمی‌رود؟ مگر شعار همین مجلس و دولت همسو با آن، بهبود اوضاع اقتصادی نبود؟ خوب، پس انتظار این است که با همین فوریت قانونی در جهتی که اشاره شد، تصویب و اجرا شود. سوم اینکه جدای از ایرادات حقوقی و غیرقانونی برخی اقدامات، مگر نهادهای اجرائی چقدر در اموری نظیر پیامک‌های کشف حجاب و دیگر جرایم دقیق و مستند عمل کردند که اینجا را بخواهند دقیق و مستند باشند؟ هنوز یادمان نرفته که حتی برای چند روحانی و ازجمله یکی از کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس در سال‌های قبل پیامک کشف حجاب آمده بود. در این ماه‌ها هم که موجی از توقیف اتومبیل‌های شخصی آن‌هم بدون ارائه مستندات به راه افتاده و صدای اعتراض بسیاری را بلند کرده. برای دست‌اندازی به حساب‌های بانکی مردم هم قرار است همین‌قدر دقیق و مستند رفتار شود؟ چهارم اینکه آیا حضرات مجلس اندکی به تأثیر این‌چنین قانونی بر روی اعتماد مردم به نظام بانکی فکر کرده‌اند؟ آیا اندیشیده‌اند که اگر تحت تأثیر چنین قانونی فقط پنج درصد دارایی مردم از بانک‌ها خارج شود، چه اتفاقی در اقتصاد کشور رخ خواهد داد؟ همین حالا بخش عمده نظام بانکی کشور با ناترازی شدید منابع مواجه است، وای به روزی که بخشی از مردم از ترس چنین قانونی حساب‌های خود را خالی کنند؛ زیرا که کاهش مداوم ارزش پول ملی، جذابیت حفظ سرمایه از طریق خرید ارز و طلا و امثالهم را نیز بیشتر کرده.

ادامه در صفحه ۵

یادداشت روز

اختلاف در تعیین شب چهارشنبه‌سوری

شهاب‌الدین فرخ‌یار

امسال چنین می‌نماید که در تعیین شب چهارشنبه‌سوری اختلاف افتاده است. سبب هم آن است که نوروز روز چهارشنبه ساعت ۶ و ۳۶ دقیقه و ۲۶ ثانیه به وقت شیراز و ۵ و ۶ دقیقه و ۲۶ ثانیه به وقت بخارا فرا می‌رسد و از آنجا که چهارشنبه‌سوری یا دقیق‌تر شب چهارشنبه‌سوری در غروب روز سه‌شنبه برگزار می‌شود و آخرین سه‌شنبه امسال در آخرین روز سال واقع شده است، بنابراین برخی شب قبل از نوروز امسال را شب چهارشنبه‌سوری دانسته‌اند در حالی که مبدأ و مبنای این جشن کهن آخرین چهارشنبه سال است. گرچه در کهن‌ترین سند مکتوب مربوط به این جشن در ترجمه‌ای از تاریخ بخارای محمد بن جعفر نرشخی تنها از جشن سوری نام برده شده است اما هنوز هم می‌توان در بخارای شرقی و مردم کوهستان رشت و وخیا از کهنسالان شنید که به این جشن چهارشنبه آخرون (آخرین) می‌گویند. بر این مبنا اساس این جشن مبتنی بر چهارشنبه آخر سال است. یعنی اساس آن است که در سال کهنه باید چهارشنبه‌ای وجود داشته باشد که بتوان با تکیه بر آن جشن سوری یا چهارشنبه آخرون یا شب چهارشنبه‌سوری را برپا کرد.

ادامه در صفحه ۵

ضمیمه رایگان امروز روزنامه شرق

ویژه استان اصفهان

از روزنامه‌فروشی‌ها بخواهید